

Małgorzata Tuszyńska, Mirosław Pietrzak

Pruszcz Gdański, woj. gdańskie.
Stanowisko 7

Informator Archeologiczny : badania 18, 105-106

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

zachowane ostrogi krzesłowate ze śladami patyny ogniotwej, 2 żelazne groty włóczni, fibule brązowe i żelazne, przęśliki gliniane, noże żelazne i fragment żelaznego łmacza.

Od strony zachodniej na cmentarzysko z okresu wpływów rzymskich nawarstwiło się wczesnośredniowieczne cmentarzysko rzędowe. Odkryto 23 groby szkieletowe, z tego 13 naruszonych wspólnie podczas wybierania piasku i żwiru. Wszystkie odkryte szkielety leżały w pozycji wyprostowanej na łoni wachód-zachód. Charakterystyczne dla tego cmentarzyska jest to, że wszystkie kobiety leżały z twarzą zwróconą w lewą stronę.

Odkryto dwa groby wojowników. Jeden z nich wyposażony był w nóż żelazny, grot włóczni długości 40 cm, a w nogach stało wiaderko, drewniane, klepkowe, wzmocnione czterema żelaznymi obręczami. W drugim grobie wojownika odkryto topór żelazny, a przy lewym boku noż bojowy z zachowanym ozdobnym okuciem pochwy, wykonanym z blachy brązowej.

W grobach kobiecych odkryto oprócz noży żelaznych, brązowy kabłączek skroniowy, brązowy pierścień, zdobiony grzebień kościany, krzesiwo kabłąkowe, srebrny paciorek i przęślik gliniany.

Na podstawie wyposażenia należy datować omawiane groby na XI-XII wiek.

Badania będą kontynuowane.

PŁOSKI, gm. Bieśl Podlaski
woj. białostockie
Stanowisko 28

Konserwator Zabytków Archeologicznych
w Białymstoku

Badania prowadził mgr Lech Pawlata, Finansował WKZ w Białymstoku. Pierwszy sezon badań. Osada z okresu wpływów rzymskich i wczesnego średniowiecza.

Stanowisko usytuowane na płaskim wale wydmyowym przy krawędzi dolinki małego cieków wodnego, około 1,5 km na północ od wsi Płoski.

Badania ratownicze objęły środkową część stanowiska, którą przecięto rowem sondazowym, poszerzonym w parti szczytowej stanowiska. Przebadano przestrzeń 233 m². Odkryto 85 obiektów w typie jam kształtu w planie owalnego i koleistego, średnicy 1-2 m, w profilu nieckowatego o głębokości 0,3-0,8 m. W jamach i w warstwie ornej ziemi znaleziono drobne fragmenty naczyń datowanych na okres wpływów rzymskich i wczesne średniowiecze.

Materiały znajdują się w zbiorach Muzeum Okręgowego w Białymstoku.

Badania nie będą kontynuowane.

PODRZECZE
woj. łuszczyńskie
Stanowisko 3

patrz
opoka brązu

PRUSZCZ GDANSKI
woj. gdańskie
Stanowisko 7

Muzeum Archeologiczne
w Gdańsku

Badania prowadzili mgr mgr Małgorzata Łuszyńska i Mirosław Pietrzak. Finansował Urząd Miejski w Pruszczu Gdańskim. Pierwszy sezon badań. Cmentarzysko płaskie kultury oksywskiej i wielbarskiej z młodszego okresu przedrzymskiego i okresu wpływów rzymskich.

Cmentarzysko położone jest między ul. A. Mickiewicza a terenem Szkoły Podstawowej Nr 3 przy ul. J. Matejki.

Po raz pierwszy badane było przez Niemców w miesiącach maju, październiku i listopadzie 1939 roku, kiedy to odkryto około 250 grobów ciałopalnych i szkieletowych z okresu późnośredniowiecznego i rzymskiego /"Gothiskandza" z. 3, 1941, s. 97/. Oprócz lakonicznej wzmianki brak było dotychczas bliższych i szczegółowych informacji o tym cmentarzysku.

We wrześniu 1968 roku przeprowadzono doraźne prace ratownicze, podczas których zabezpieczono 2 groby szkieletowe i 1 ismowy, który zawierał zapinkę brązową /Al III, 50-51/. Obecne badania podjęto w związku z planowaną zabudową terenu przez Urząd Miejski w Pruszczu Gdańskim. Przebadano obszar 12 arów odsłaniając 166 obiektów. Wśród nich było 29 grobów jamowych, 22 groby ciałopalne, 28 grobów szkieletowych, 4 obiekty nieokreślone oraz ślady po 23 grobach ciałopalnych rozkopanych przez Niemców.

Najstarszym grobem był grób nr 95 - jamowy z zapinką odmiłną "C" datowaną na fazę A₁ młodszego okresu przedrzymskiego. Wśród grobów kultury oksywskiej przeważają kobiece pochówki jamowe z fazy A₂, których typowym wyposażeniem są zapinki żelazne odmiłny "K" oraz żelazne kłamry zawiasowe. W dwóch zespołach grobowych wystąpiły zapinki żelazne odmiłny "M-N" z fazy A₃. Na uwagę zasługuje grób nr 31a zawierający dużą popielnicę jajowatą, w której znajdował się krótki żelazny miecz jednocieczny zbliżony do typu II wg M. D. i R. Wołgiewiczów.

Interesującą odmianę zapinek żelaznych spodwinięta nóżką, zbliżoną do odmiany "H" mającą przybliżoną analogię z Nowej Cerekwi, reprezentują 2 egzemplarze z grobu jamowego nr 92.

Wśród kilku pochówków ciałopalnych kultury wielbarskiej na szczególną uwagę zasługują grób nr 34 z fazy B₁, który zawierał 3 zapinki brązowe /Al IV, 88/ i zapinkę brązową /Al III, 45/ taśmy brązowe od wisiorka, złoty wisiorek kulisty nieznacznie uszkodzony oraz paciorki szklane. W fazie tej wystąpiły również groby szkieletowe, wśród których najciekawszy nr 52 zawierał między innymi 2 zapinki brązowe /Al III, 51/, 1 zapinkę brązową /Al IV, 88/, bransoletę brązową sztabkową, fragment czarki?/, miseczki?/, szklanej, klamerkę esowatą brązową, naszyjnik składający się z paciorków szklanych i barzdynowych, sprzączkę żelazną o półkolistej ramie, żelazną końcówkę pasa i igłę żelazną.

Dość licznie reprezentowane jest faza H, /7 grobów datujących - 5 szkieletowych i 2 popielnicowe/ z typowymi dla niej zapinkami serii "pruskiej" /Al III, 58-61/.

Z fazy C₁ pochodzi grób nr 82 - szkieletowy, dziecięcy, zawierający zapinkę VII grupy /Al VII, 201-203/. Na 28 grobów szkieletowych odkrytych na cmentarzysku, w 11 wypadkach stwierdzono ślady po kłódach drewnianych mających w przekrojach poprzecznych kształt nieckowaty. Prawie wszystkie groby szkieletowe były zorientowane na oś N-S z głową od północy, z wyjątkiem dwóch - nr 70 i 82a, gdzie szkielety ułożone były głowami od południa. Inny układ szkieletów był w grobach 52 i 64, które posiadały ułożenie na oś E-W z głowami od zachodu, natomiast w grobie nr 89 głowa była od strony wschodnio-południowej. Wyjątkiem okazał się pochówek nr 5, gdzie wkop grobowy usytuowany był na oś N-S. Osobnik pochowany w nim został przecięty na dwie części na wysokości 4-go kręgu lędźwiowego. Tułów ułożony był na oś E-W z głową od zachodu i twarzą do ziemi, natomiast kończyny dolne wraz z miednicą przykrywały tułów i ułożone były na oś N-S ze stopami od północy. Grób nie posiadał żadnego wyposażenia i znajdował się w strefie użytkowania cmentarzyska w fazie B_{2a}, w związku z czym należałoby odnieść go do tej fazy. Odkryto ponadto grób szkieletowy z I okresu epoki brązu kultury iewińskiej, nad którym znajdował się ciałopalny grób jamowy z fazy A₃.

Materiały przechowywane są w zbiorach Muzeum Archeologicznego w Gdańsku.

Badania będą kontynuowane.

PRZYTUŁY, gm. Olecko
woj. suwalskie
Stanowisko I

Muzeum Okręgowe
w Suwałkach

Badania prowadził mgr Jerzy Słemaszko, przy współpracy mgr Hanny Zaborowskiej i Jerzego Brzozowskiego. Finansowało Muzeum Okręgowe w Suwałkach. Pierwszy sezon badań. Cmentarzysko kultury zachodnio-bałtyckiej z wczesnego okresu rzymskiego.

Stanowisko leży na krawędzi północno-wschodniej doliny rzeki Motanki, na pagórze morenowym o pokrywie z ciężkiej gliny zwartej. Badania miały charakter ratowniczy.

Przebadano obszar 3,25 ara, odkrywając 18 grobów ciałopalnych popielnicowych, 3 jamowe, 2 domniemane groby szkieletowe oraz dziesięć obiektów /prawdopodobnie palenisk/.

Groby ciałopalne występowały w trzech skupiskach. Ich wypełniska tworzyła spalenizna przemieszana z popiołem i nielicznymi fragmentami węgla drzewnego. W kołistych jamach o średnicy 30-50 cm tkwiły popielnice typowe dla kultury zachodnio-bałtyckiej na początku wczesnego okresu rzymskiego. Zawierały one drobne fragmenty silnie przepalonej kości ludzkich. Większość była pozbawiona wyposażenia grobowego. Niemal wszystkie popielnice zostały uszkodzone podczas orki, część zachowała się jedynie w niewielkich fragmentach partii przydennych.

W wykopie VII w humusie znaleziono sprzączkę żelazną z kołcem przedłużonym w skórkę. Na podobny zabytek natrafiono w popielnicowym grobie nr 5 w wykopie IX, gdzie znaleziono również żelazne krzesiwo o kształcie zbliżonym do szysia i prostokątny krzesak z płaskowca kwarcowego.

Na cmentarzysku odkryto dwa obiekty przykryte brukiem kamiennym. Jeden z nich, o wymiarach ok. 0,8 x 2,5 m, był zorientowany na oś N-S. W północnej części jamy odkryto naczynie z kształtem jak uchem, wstępnie datowane na początek wczesnego okresu rzymskiego. W jego sąsiedztwie znaleziono naszyjnik z paciorków szklanych, poprzedzielanych prawdopodobnie rurkami żelaznymi. Dziesięć z trzynastu odkrytych paciorków posiadało wkładkę z wysokokarbowego szkła. Forma i rozmiary obiektu, układ zabytków oraz wyraźne zaciemnienie o charakterze organicznym nad dnem jamy pozwalają sądzić, iż był to grób szkieletowy, w którym pochówek uległ całkowitemu rozkładowi. Podobny obiekt odkryto na granicy wykopów X i XI. Znaleziono w nim pojedynczy, silnie skorodowany paciorek szklany.

Oprócz grobów na cmentarzysku zlokalizowano dziesięć obiektów o różnych kształtach i rozmiarach. Ich wypełniska zawierały silnie wylugowany popiół, czasem węgiel drzewny i polepy. Obiekty te uznano za pozostałości po paleniskach.

Na podstawie morfologii ceramiki i charakterystycznych zabytków /sprzączki z kołcem przedłużonym w skórkę/ cmentarzysko wydłutowano na fazę A 3 - B 1. Jest to więc najstarszy tego typu obiekt we wschodniej części Mazur. Rzuci on nowe światło na genezę kultury zachodnio-bałtyckiej.

Materiały są przechowywane w Muzeum Okręgowym w Suwałkach.
Przewiduje się kontynuację badań.